

Kuntien ja kuntayhtymien, konsernien vuoden 2019 tilinpäätöstiedot

Lähde: Tilastokeskus 29.5.2020

Mikko Mehtonen @MikkoMeh

Vuoden 2019 tilinpäätöstietojen tulkinassa huomioitava seikkoja

Kuntien ja kuntayhtymien toimintakate heikkeni 4,4 prosenttia

Toimintakulut kasvoivat 4,3 %

- Palkkaratkaisun sopimuskorotukset (ilman kertaerää) 2,11 %
- Toisaalta vuoteen 2019 kohdistui tuloksellisuuteen perustuvan kertaerän (kustannusvaikutus 0,67 prosenttia) poistuminen
- Lomarahaleikkauksen päättymisen kiihdytti kuntien kustannuksia vuonna 2019 noin 240 milj. euroa (75 % lomarahojen palautumisesta) kirjanpidon suoriteperusteisuuden vuoksi.
- Väestön ikärakenteen muutoksen arvioidaan kasvattaneen kuntatalouden palvelutarvetta noin 0,5 prosenttiyksiköllä. Myös päivähoidon kysynnän kasvu jatkunut.
- Työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen muutos laski kustannuksia 1,0 %-yksiköllä eli noin 170 milj. eurolla
- Toimintakuluja alensi kuntien omat henkilöstösäästöt, noin 190 milj. euroa. Yt-neuvotteluja käytiin 51 kunnassa ja kuntayhtymässä

Toimintatuotot kasvoivat 3,8 %

- Maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeiluissa mukana useita kuntia. Esimerkiksi 1.8.2019-31.7.2020 mukana 27 kuntaa.
- Muutama pieni kunta on poistanut varhaiskasvatuksen asiakasmaksut

Vuoden 2019 tilinpäätöstietojen tulkinnassa huomioitavia seikkoja

Yhteenlasketut verotulot nousivat 2,6 % eli noin 590 miljoonaa

- Kunnallisverotulot nousivat 2,6 % (noin 480 milj. €)
  - Tuloveroprosenttiaan vuodelle 2019 korotti 46 kuntaa ja laski 5 kuntaa. Korotukset toivat kunnille noin 30 milj. euroa lisäverotuloja.
  - Veroperustemuutokset laskivat kunnallisveroja noin 224 milj. euroa
  - Kuukausikohtaiset verotilitykset olivat vaikeasti seurattavia verotuksen joustavan valmistumisen, verokorttiuudistuksen ja tulorekisterin käyttöönottoon liittyneiden ongelmien ja verojen kertymistä lykänneiden tekijöiden vuoksi
  - Vuositulorajaan perustuvan verokorttiuudistuksen arvioidaan lykänneen kunnallisverokertymiä vuoden 2020 puolelle noin 400 miljoonalla euron edestä
- Kuntien yhteisöverotulot kasvoivat 2,0 % (noin 40 milj. €)
  - Muutaman suuren yhtiön vaikutuksista johtuen, yhteisöjen ennakkoverot kääntyivät lokakuussa laskuun.
- Kiinteistöverot kasvoivat 4,3 % (noin 80 milj. €)
  - Kiinteistöveroprosenttikorotuksien vaikutus noin 20 miljoonaa euroa

Miksi kunnallisverotulot kehittyi odotettua heikommin 2019?

Verokorttiuudistus

- Ennakonpidätystavan muutos johti siihen, että enakkoveroja kertyi ennakoitua vähemmän.
- Kuluvana vuonna ennakoiden odotetaan kertyvän samanlaisena, eli aiempaa alhaisemmalla tasolla.

Tulorekisterin ilmoitusongelmat

- Tulorekisterin käyttöönoton yhteydessä alkuvuonna 2019 ilmeni ilmoitusongelmia, jotka johtivat verotulovajeeseen.
- Verohallinnon tiedon mukaan Tulorekisterin ilmoitusongelmat selvitettiin pääosin loppuvuoden aikana.

Kuntaliiton arvion mukaan verouudistuksista johtuva verotulovaje oli yhteensä noin 400 miljoonaa euroa vuonna 2019

Valtionosuuksien muutoksia

Valtionosuudet
kasvoivat 2,1 % eli
noin **180 milj. euroa**

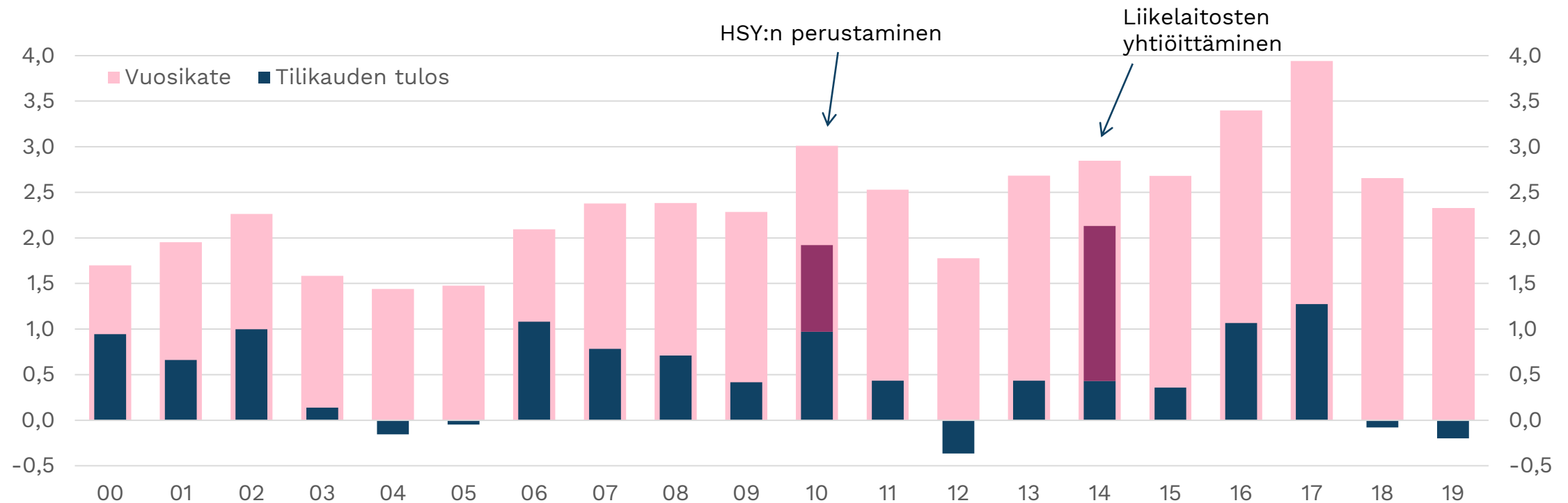
- **Valtionosuuksien leikkaukset**

- Kustannustenjaon tarkistus pienensi kuntien valtionosuuksia 213 milj. euroa
- Valtionosuusindeksin jäädytys leikkasi valtionosuutta 105 milj. euroa
- Oletettujen tehtävien vähennysten ja säästöjen perusteella lisäleikkaus 62 milj. euroa
  - Työajanpidennykseen liittyvä leikkaus kasvoi nettona 29,5 milj. euroa
  - Muiden Sipilän hallituskauden säästölakien lisäleikkaus 32,8 milj. euroa

- **Valtionosuuksien lisäykset:**

- Kustannustenjaon tarkistuksesta johtuvan ylimääräisen kiky-leikkauksen kompensointi lisäsi valtionosuutta 237 milj. euroa
- Veroperustemuutosten kompensointi lisäsi valtionosuuksia 224 milj. €

Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate sekä tilikauden tulos vuosina 2000–2019, mrd. €

Tilikauden tulos sisältää vuonna 2010 HSY:n perustamisesta johtuvia satunnaisia tuloja noin 0,95 mrd. euroa ja vuonna 2014 liikelaitosten yhtiöittämisistä johtuvia satunnaisia tuloja arviolta 1,7 mrd. euroa.

Lähde: Tilastokeskus, Manner-Suomen kunnat ja kuntayhtymät.

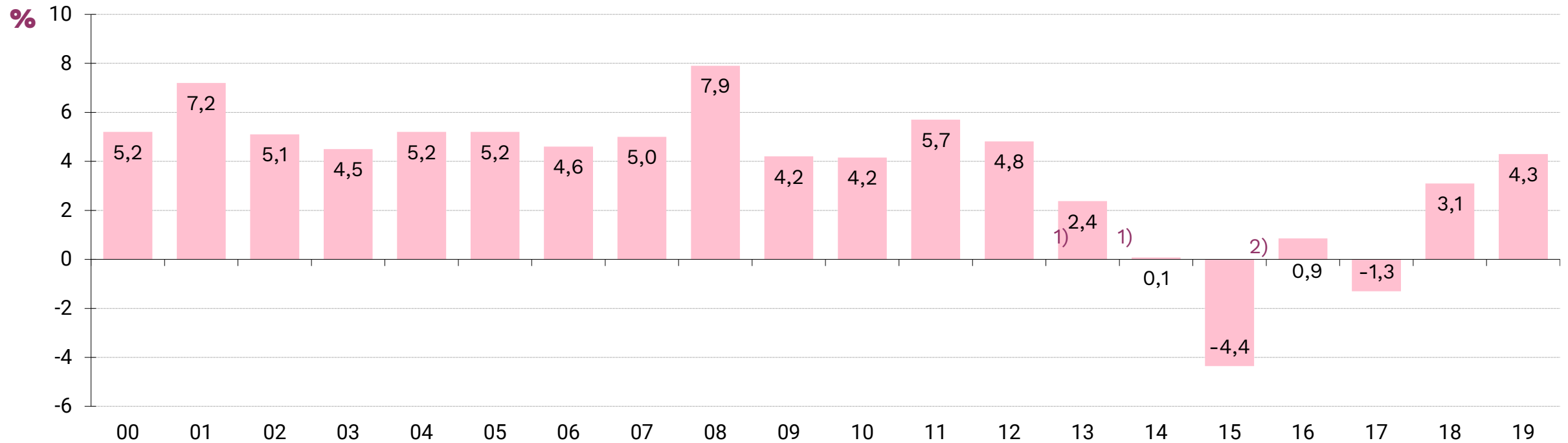
Suurimmat ja pienimmät tilikauden tulokset vuonna 2019 Manner-Suomen kunnissa, miljoonaa euroa

Kunta	Tilikauden tulos (m€)
Helsinki	377
Kajaani*	143
Riihimäki*	61
Kuopio*	55
Sotkamo*	50
Lempäälä*	23
Alavus	7
Vaasa	7
Kauhajoki	6
Askola	3

Kunta	Tilikauden tulos (m€)
Vantaa	-63
Oulu	-44
Turku	-38
Järvenpää	-32
Rovaniemi	-32
Jyväskylä	-32
Pori	-29
Kouvola	-28
Seinäjoki	-22
Lahti	-21

*Kertaluonteiset myyntivoitot paransivat tulosta merkittävästi.

Kuntien ja kuntayhtymien toimintakulujen kasvuprosentit 2000-2019

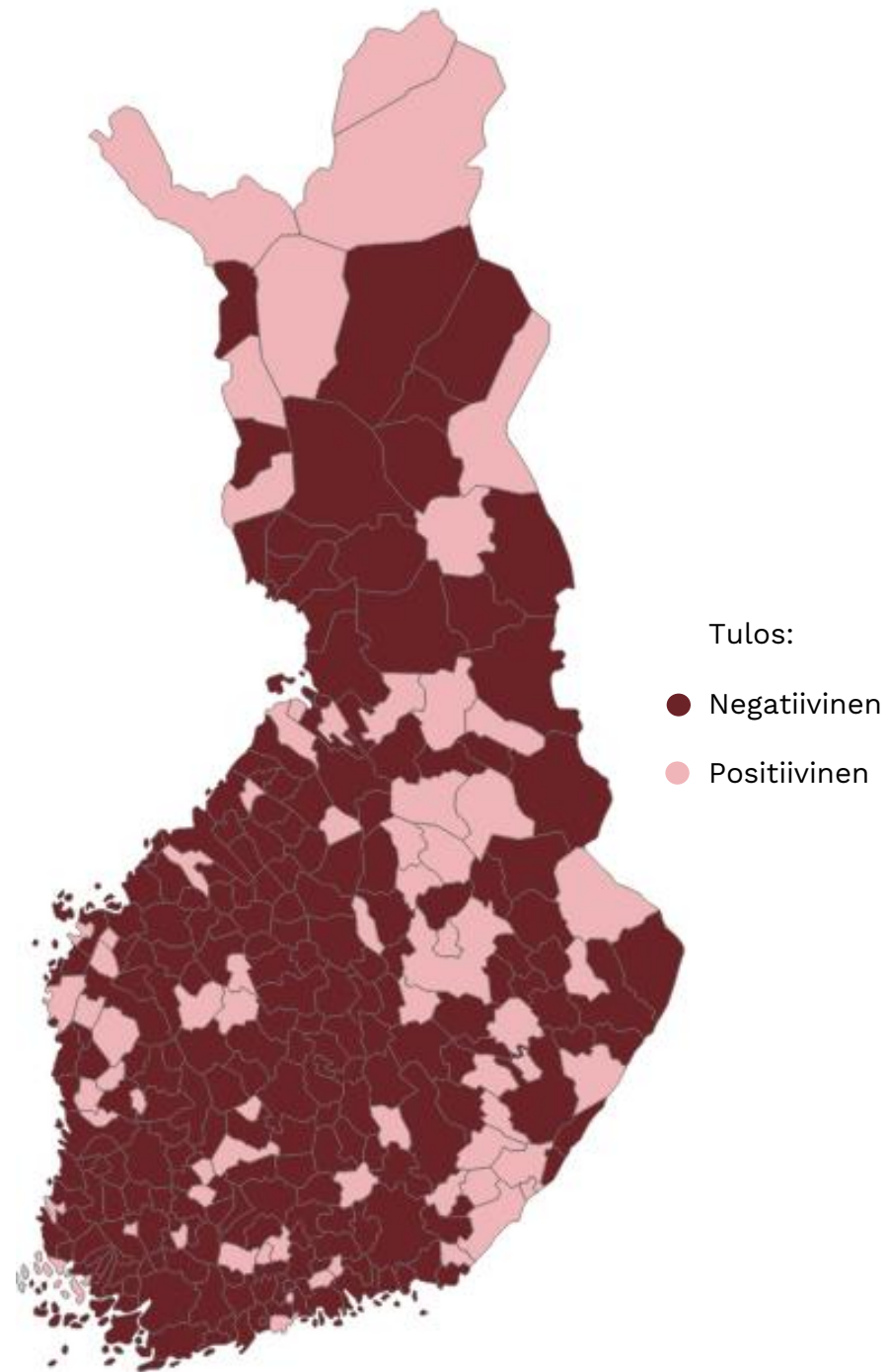
1. Vuosina 2014-2015 toimintamenojen kasvua hidastaa kunnallisten ammattikorkeakoulujen sekä liikelaitosten yhtiöittäminen. Lisäksi vuonna 2015 menojen tasoon vaikuttaa tilastouudistus. Ilman näitä toimenpiteitä kasvu olisi ollut vuosina 2014 ja 2015 noin 1 %.
2. Vuonna 2017 toimintamenoissa näkyy perustoimeentulotuen maksatuksen ja laskutuksen siirto Kelalle sekä kiky-sopimus. Ilman näitä toimenpiteitä kasvu olisi noin 1 %.

Kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösten keskeisiä eriä vuosilta 2018 ja 2019

	Mrd.€		Vuosi muutos-%	
	2018	2019	2018	2019
Toimintatuotot yhteensä	9,27	9,62	1,4 %	3,8 %
Toimintakulut yhteensä	-38,03	-39,66	3,3 %	4,3 %
TOIMINTAKATE	-28,43	-29,69	3,9 %	4,4 %
Verotulot yhteensä	22,32	22,91	-0,5 %	2,6 %
Valtionosuudet	8,46	8,64	-0,6 %	2,2 %
VUOSIKATE	2,66	2,33	-32,6 %	-12,3 %
Poistot ja arvonalentumiset	2,81	2,93	0,1 %	4,3 %
TILIKAUDEN TULOS	-0,08	-0,20		
Investointimenot	4,83	5,40	4,5 %	11,8 %
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-1,67	-2,20		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2,82	3,69	24,4 %	30,8 %
Lainakannan muutos	1,00	2,49		
Lainakanta	20,61	23,09	5,2 %	12,1 %
Rahavarat 31.12	5,99	6,27	-5,7 %	4,7 %

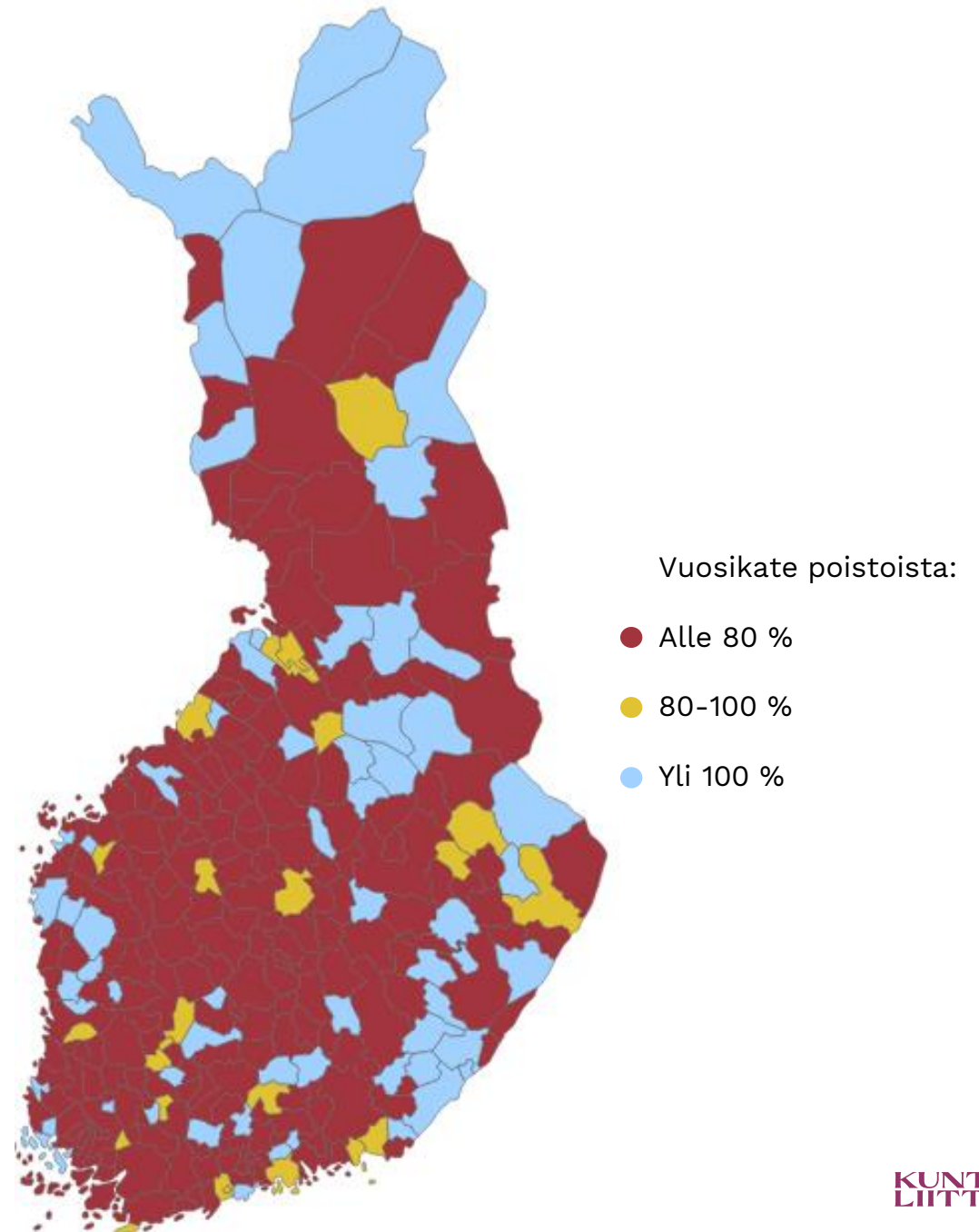
Manner-Suomen kuntien tilinkauden tulos vuonna 2019

Yhteensä 224 Manner-Suomen kuntaa teki
negatiivisen tuloksen vuonna 2019.

Manner-Suomen kuntien vuosikate % poistoista vuonna 2019

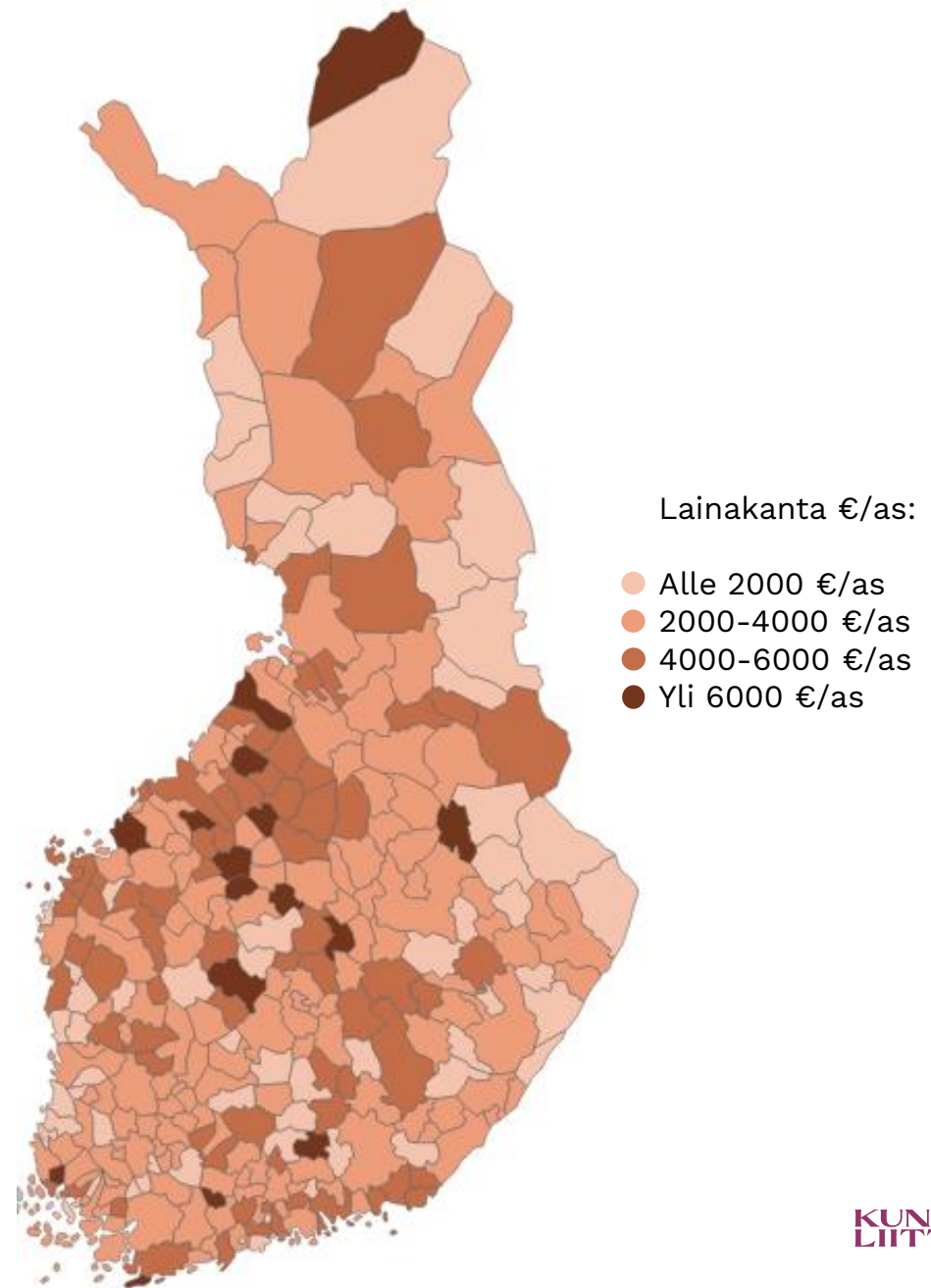
Talouden tasapainotilassa vuosikate kattaa poistot eli tunnusluku on vähintään 100 %. Vuonna 2019 peräti 65:den kunnan vuosikate oli negatiivinen, jolloin verorahoitus ei riittänyt toimintakatteen kattamiseen.

Manner-Suomen kuntien lainakanta 2019, €/as

Pienimmät	€/as
Koski Tl	0
Enonkoski	0
Hirvensalmi	78
Polvijärvi	106
Ylitornio	142
Kauniainen	204
Puumala	285
Parikkala	296
Kitee	345
Isojoki	429

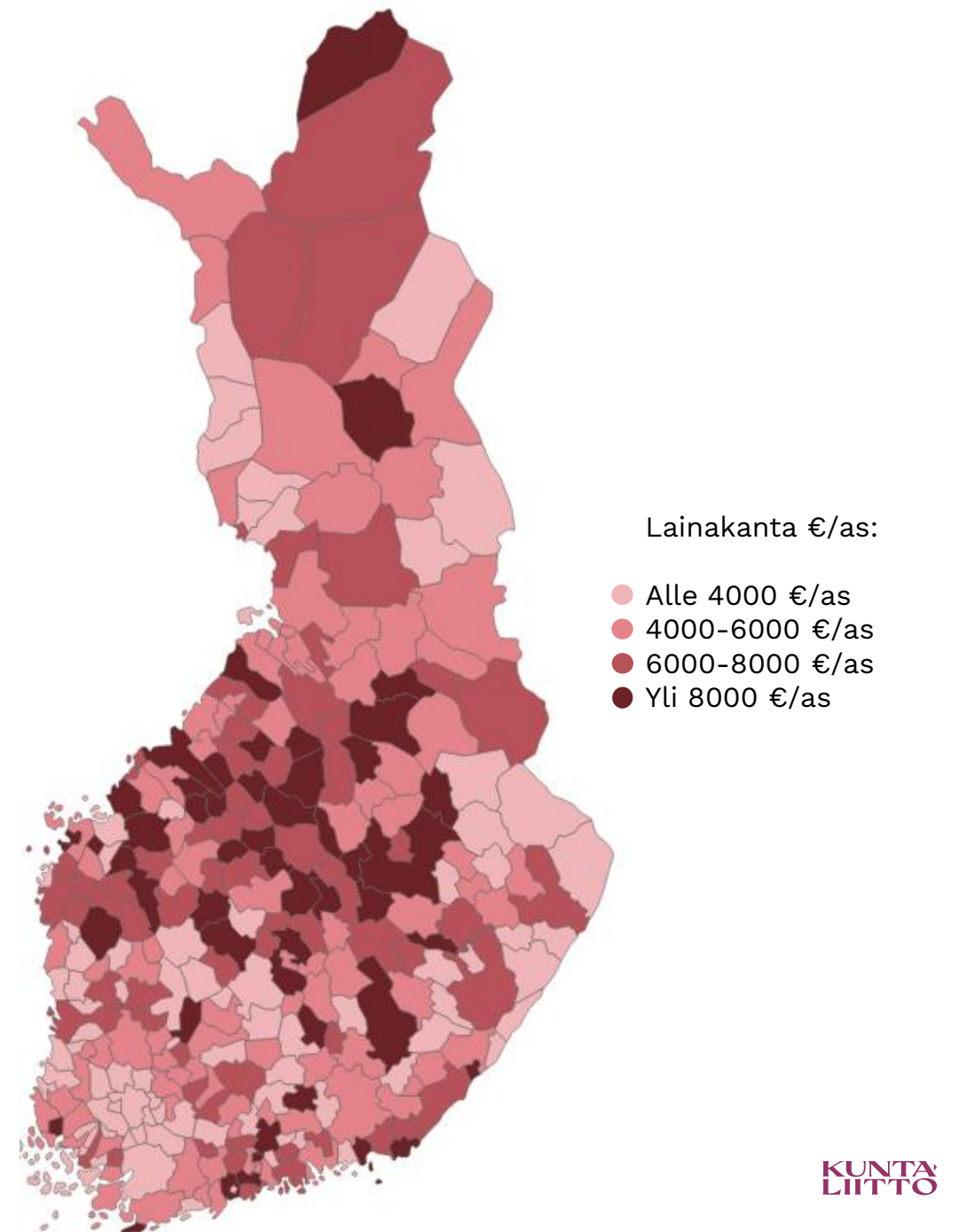
Suurimmat	€/as
Reisjärvi	11 029
Kyyjärvi	8 341
Konnevesi	8 327
Vehmaa	8 028
Hanko	7 841
Ylivieska	7 148
Utsjoki	7 027
Lahti	7 025
Kaustinen	6 895
Karkkila	6 878

Manner-Suomen kuntakonsernien lainakanta 2019, €/as

Pienimmät	€/as
Koski Tl	590
Enonkoski	591
Parikkala	869
Myrskylä	1 143
Polvijärvi	1 165
Eurajoki	1 571
Merikarvia	1 595
Siikainen	1 637
Sysmä	1 681
Pyhäranta	1 688

Suurimmat	€/as
Kajaani	16 322
Espoo	13 125
Kyyjärvi	12 940
Halsua	12 808
Reisjärvi	12 155
Kaustinen	11 926
Keuruu	11 469
Konnevesi	11 118
Raahe	10 999
Mikkeli	10 936

Tietoja Manner-Suomen kuntien taloudesta 2012-2019

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Vuosikate:								
Mrd. euroa	1,339	2,063	2,20	1,89	2,70	3,27	2,07	1,75
Asukasta kohti, €	248	380	403	347	492	596	376	318
Vuosikate %:a poistoista	71 %	100 %	106 %	91 %	127 %	149 %	94 %	76 %
Vuosikate %:a investoinneista ¹⁾	43 %	64 %	61 %	63 %	89 %	112 %	64 %	51 %
Tilikauden tulos, mrd. € ²⁾	-0,31	0,37	2,03	0,14	0,89	1,19	-0,11	-0,16
Toim. ja invest. rahavirta, mrd. € ²⁾	-1,69	-0,89	-0,06	-0,88	-0,05	0,48	-1,22	-1,43
Lainakanta:								
Mrd. euroa	12,21	13,79	14,68	15,50	16,09	16,13	16,76	18,40
Vuosimuutos, %		13 %	6 %	6 %	4 %	0 %	4 %	10 %
Asukasta kohti, €	2 262	2 542	2 697	2 841	2 939	2 941	3 048	3 352
Kuntien lkm (ko. vuoden kuntajaolla):								
Kuntien lukumäärä yhteensä	320	304	304	301	297	295	295	294
Vuosikate negatiivinen	81	28	10	13	14	4	44	65
Tilikauden tulos negatiivinen	227	137	104	107	94	51	200	224
Toim. ja investointien rahavirta neg.	267	212	171	173	146	121	201	221
Kertynyttä alijäämää taseessa	91	78	62	48	36	23	55	57

1) %:a **poistonalaisten investointien** omahankintamenoista = Investointimenot – Maa- ja vesialueet – Osakkeet ja osuudet – Rahoitusosuudet investointeihin.

2) Sisältää vuonna 2014 liikelaitosten yhtiöittämisistä johtuvia satunnaisia tuottoja noin 1,7 mrd. €.

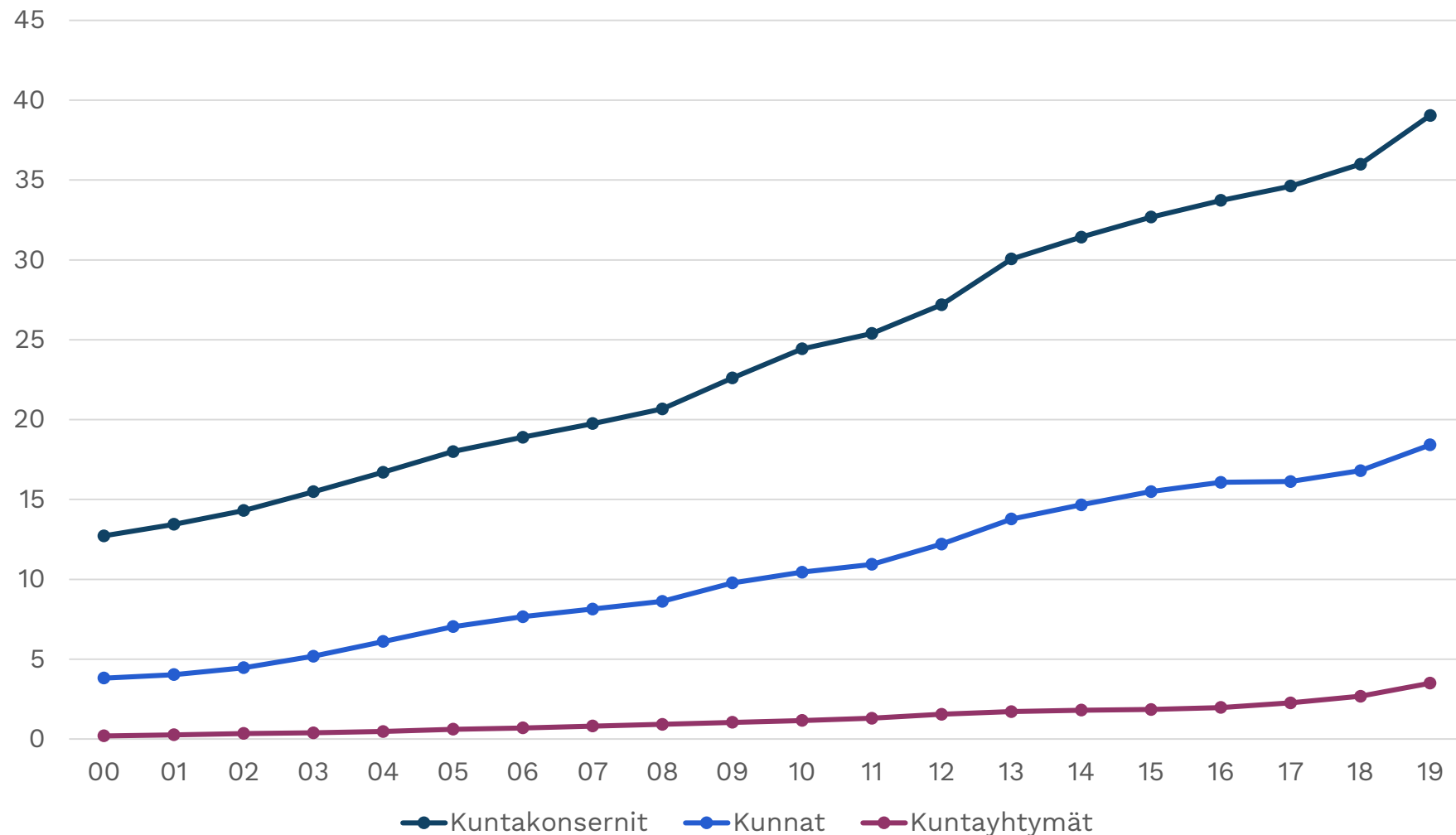
Lähde: Tilastokeskus, vuosi 2018 tilinpäätösennakkotietojen mukaan

Päivitetty: 1.10.2019 / mm

Tietoja Manner-Suomen kuntien ja kuntayhtymien taloudesta 2012-2019

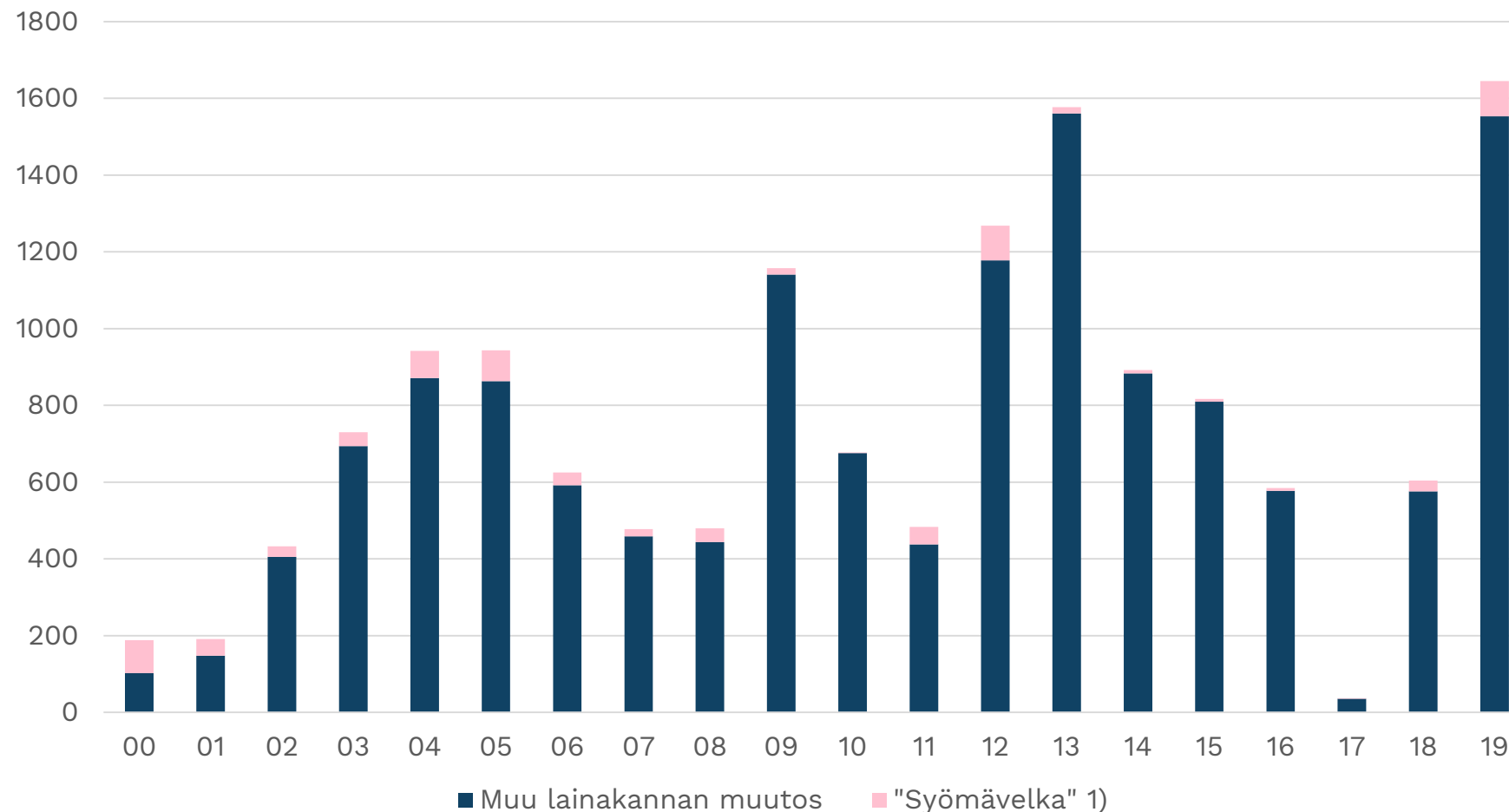
	Mrd. euroa			Muutos %		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
	TP	TP	TA			
Toimintatuotot	9,27	9,62		1,4	3,8	
Toimintakulut	-37,70	-39,32		3,2	4,3	
Toimintakate	-28,43	-29,70	-30,35	3,9	4,4	2,2
Verorahoitus yhteensä	30,78	31,55	32,87	-0,5	2,5	4,2
-Verotulot	22,32	22,91	23,78	-0,5	2,6	3,8
- Valtionosuudet	8,46	8,64	9,09	-0,5	2,2	5,2
Vuosikate	2,66	2,33	2,82	-32,7	-12,4	21,1
Poistot ja arvonalentumiset	-2,81	-2,93	-2,86	0,2	4,2	-2,2
<i>Vuosikate % poistoista</i>	95	80	98			
<i>Neg. vuosikatteen kuntia (kpl)</i>	46	65				
Tilikauden tulos	-0,08	-0,20	0,00	Muutos %		
<i>Neg. tuloksen kuntia (kpl)</i>	209	224		2018	2019	2020
Investointimenot, brutto	-4,83	-5,40	-6,21	4,8	11,8	15,0
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1,67	-2,19	-2,40			

Kuntien, kuntayhtymien sekä kunta-konsernien lainakanta¹⁾ vuosina 2000-2019, mrd. euroa

1) Ei sisällä kuntien ja kuntayhtymien keskinäisiä lainoja

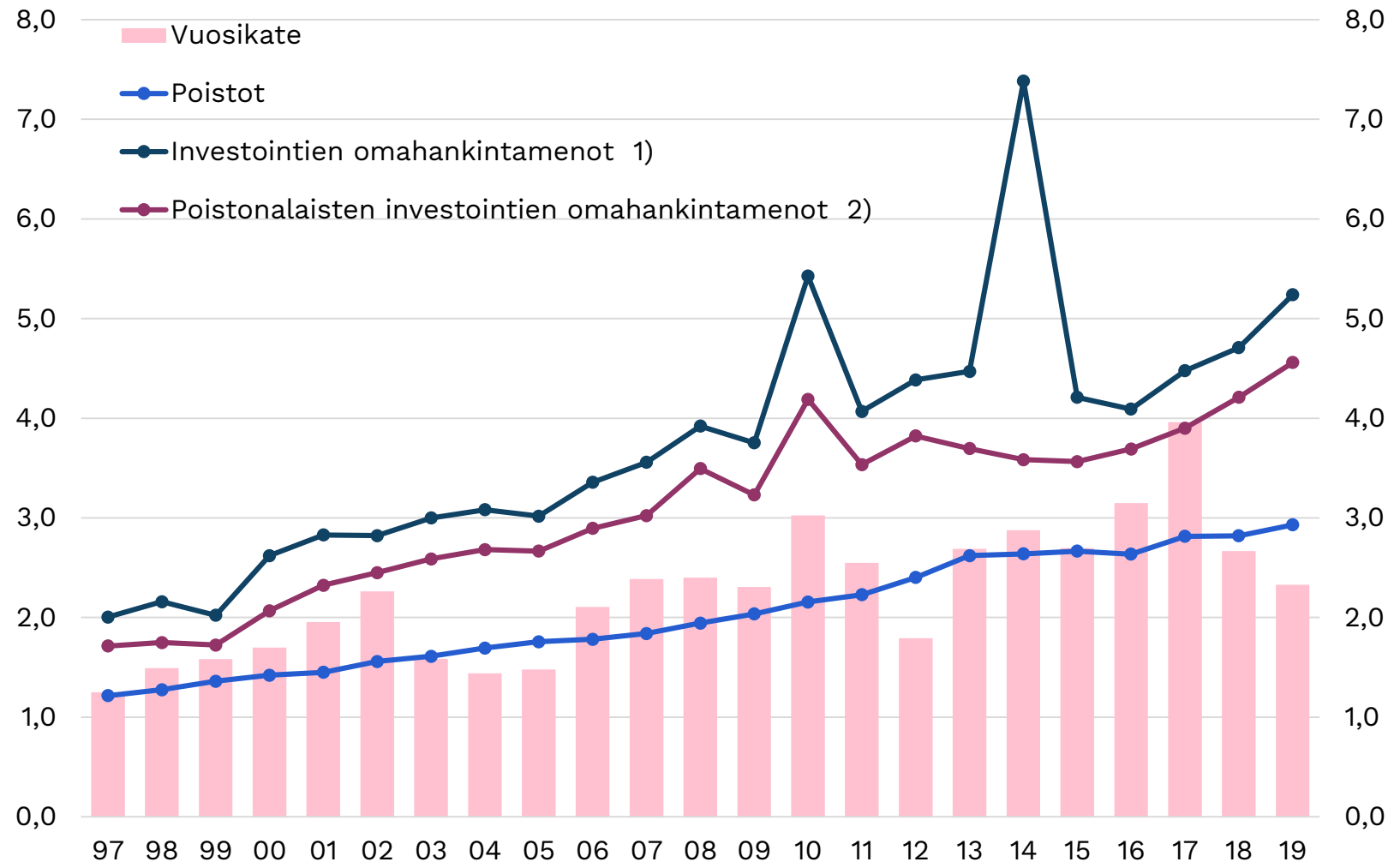
Kuntien lainakannan muutos 2000–2019, milj. €

- 1) Syömävelka on kuntien negatiivisten vuosikatteiden summa. Vuosina 2000–2019 syömävelkaa on otettu noin **750** miljoonaa euroa, mikä on noin **5** % vuosien 2000–2019 lainakannan muutoksesta.
- 2) Vuonna 2019 syömävelkaa otettiin noin **92** miljoonaa euroa.

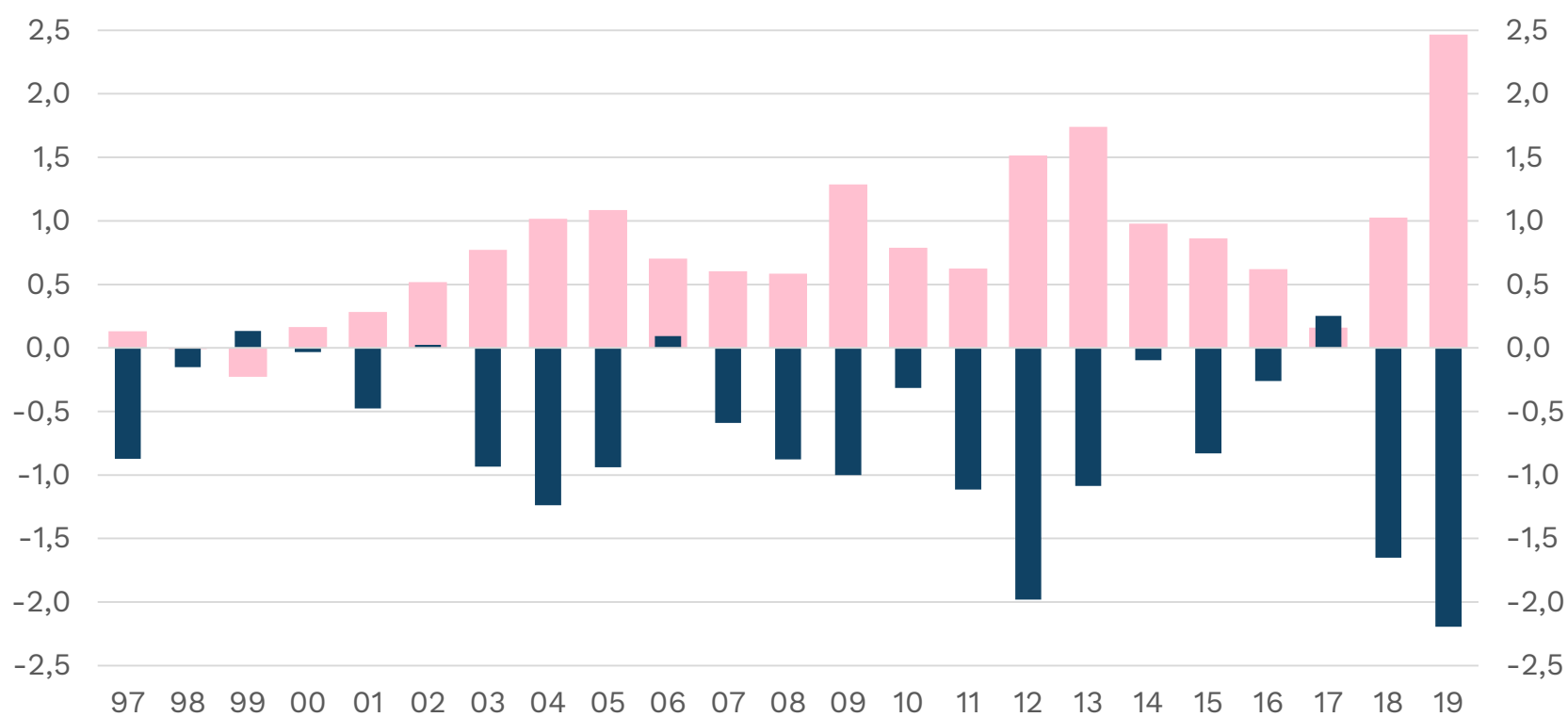
Kuntien ja kuntayhtymien vuosikatteen riittävyys poistoihin sekä investointeihin 1997-2019, mrd. €

- 1) Investointimenot – Rahoitusosuudet investointeihin. Vuoden 2010 luvuissa on mukana Helsingin seudun ympäristöpalvelut kuntayhtymän perustamiseen liittyviä eriä. Vuoden 2014 luvussa on mukana arviolta 3,1 mrd. euroa liikelaitosten yhtiöittämissiin liittyviä osakkeiden ja osuuksien hankintaa.
- 2) Investointimenot ilman maa- ja vesialueiden sekä osakkeiden ja osuuksien hankintaa.

Lähde: Tilastokeskus

Kuntien ja kuntayhtymien toiminnan ja investointien rahavirta sekä lainakannan muutos 97-19, mrd. €

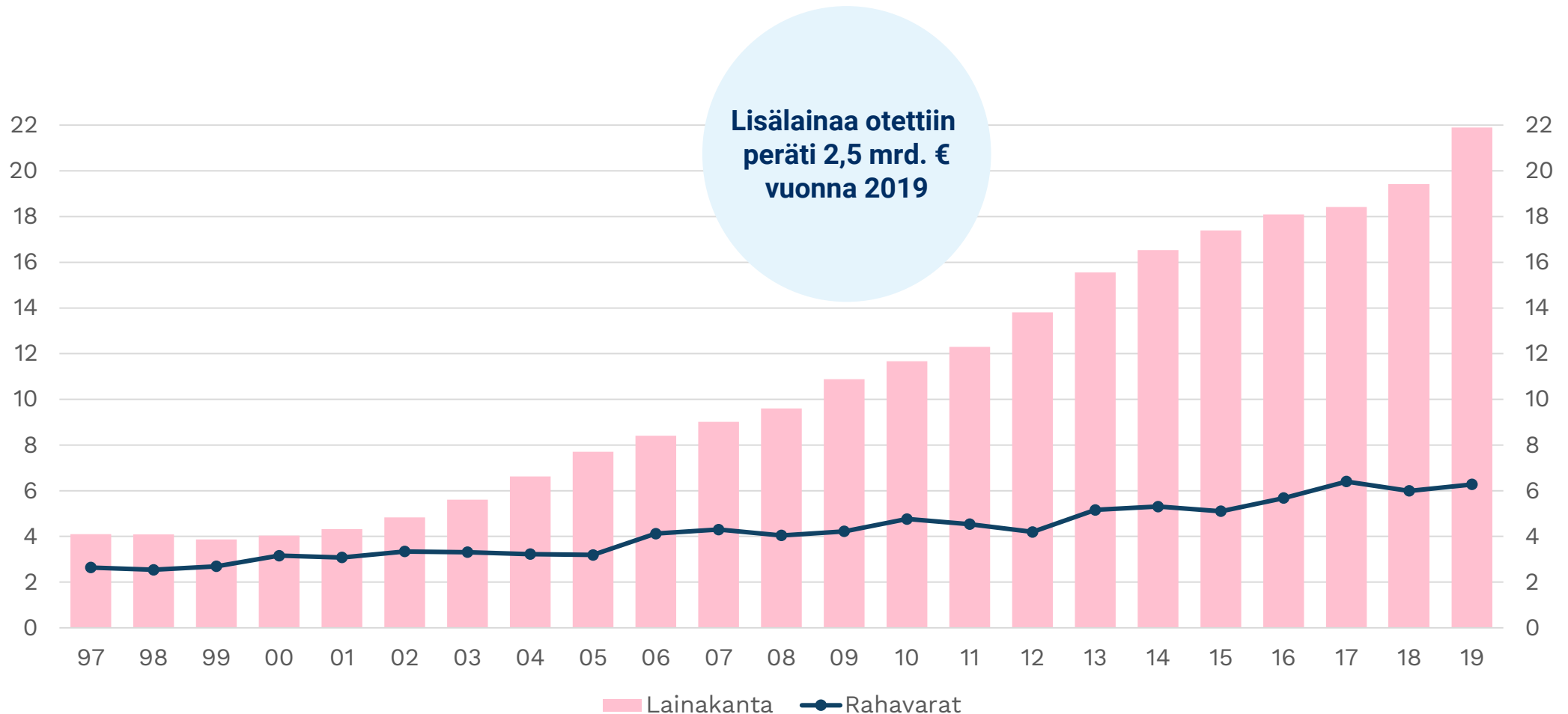

1) Toiminnan ja investointien rahavirta = Tulorahoitus, netto + Investoinnit, netto

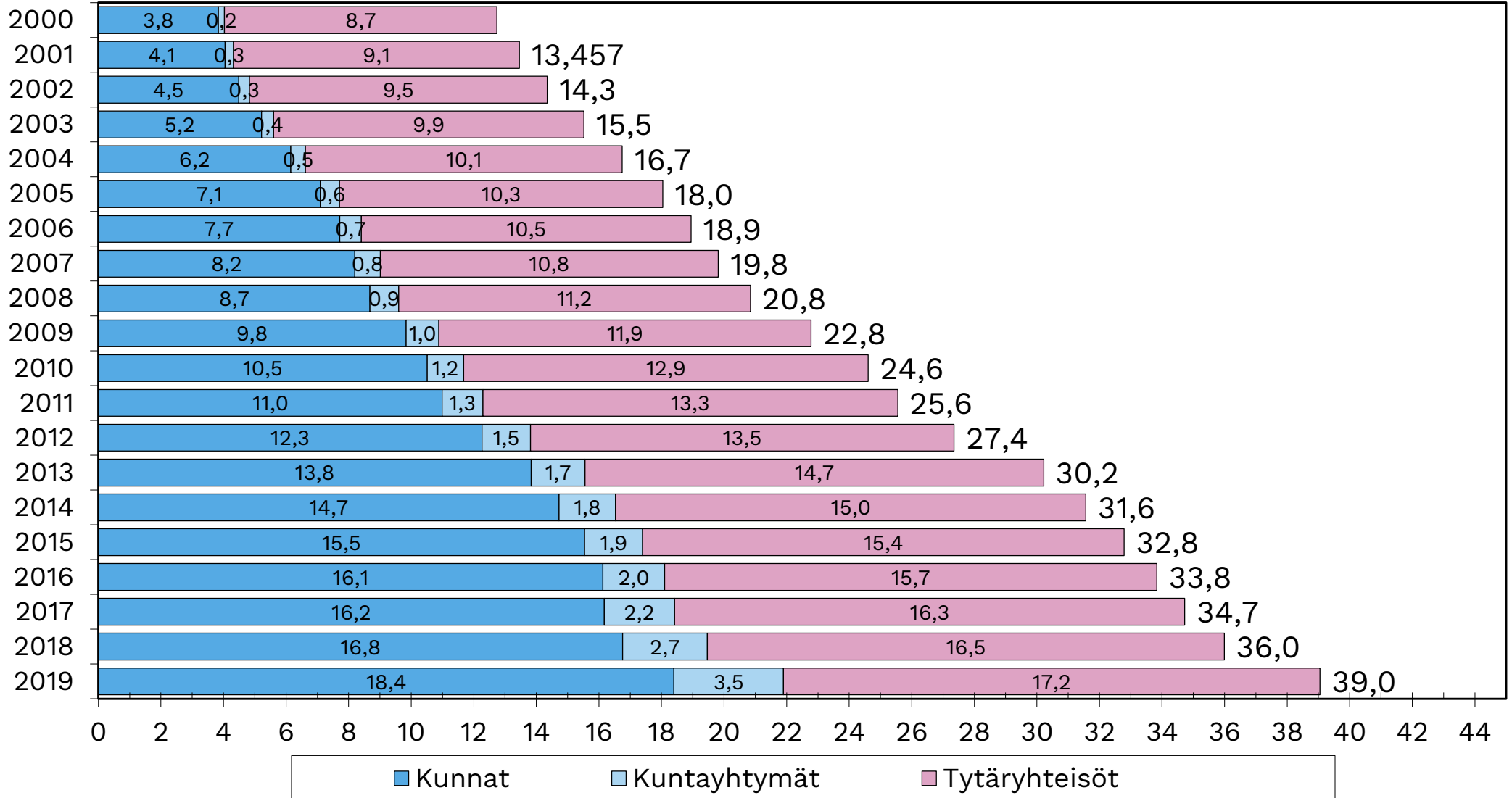
Tulorahoitus, netto = Vuosikate + Satunnaiset erät, netto + tulorahoituksen korjauserät

Toiminnan ja investointien rahavirta on rahoituslaskelman välitulos, jonka negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee, että menoja joudutaan kattamaan joko kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.

Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta sekä rahavarat 1997–2019, mrd. €

Kuntakonsernien lainakanta vuosina 2000–2019, mrd.€

Kuntakonsernien tulos- ja rahoituslaskelma vuosina 2018 ja 2019, mrd. €

Eri kuntakonsernien välisiä keskinäisiä eriä ei ole eliminoitu

Tuloslaskelman erä	2018 mrd. €	2019 mrd. €	Muutos %	Rahoituslaskelman erä	2018 mrd. €	2019 mrd. €	Muutos %
				Toiminnan rahavirta			
Toimintatuotot	25,94	26,77	3,2	Vuosikate	4,74	4,48	-6,3
Toimintakulut	52,93	54,87	3,7	Satunnaiset erät, netto	0,08	-0,01	
Osuus osakkuusyhtiöiden voitosta (tappiosta)	0,08	0,07		Tilikauden verot	0,08	0,10	
				Tulorahoituksen korjauserät	-0,01	0,03	
Toimintakate	-26,92	-28,03	4,1	Investointien rahavirta			
				Investointimenot	7,99	8,90	11,4
Verotulot	22,27	22,85	2,6	Rahoitusosuudet investointeihin	0,17	0,19	
Valtionosuudet	9,62	9,78	1,7	Pys. vast. hyöd. luovutustulot	1,58	1,88	
Rahoituserät, netto	-0,23	-0,13		Toiminnan ja investointien rahavirta	-2,15	-2,95	37
				Rahoituksen rahavirta			
Vuosikate	4,74	4,48	-5,5	Antolainojen muutokset	0,03	0,08	
				Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4,33	5,85	35
Poistot ja arvonalentumiset	4,28	4,47	4,4	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	3,06	3,19	4,2
Satunnaiserät, netto	0,08	-0,01		Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,16	0,54	38
				Muut muutokset	0,54	0,14	
Tilikauden tulos	0,45	0,35		Rahavarojen muutos	-0,18	0,38	
				Rahavarat 31.12.	7,37	7,78	5,6
Tilikauden ylijäämä	0,58	0,18		Lainakanta 31.12.	35,99	39,05	8,5

The background of the image is white, covered with various pinkish-red ink splatters and brushstrokes. These marks are scattered across the entire frame, with some forming larger, more defined shapes and others being small, isolated dots or streaks. The overall effect is that of a textured, artistic background.

**KUNTA
LIITTO**